

VASÁRNAP DÉLUTÁN, 1910-1912 KÖRÜL

Olaj, vászon, 85x93,5cm
Jelezve jobbra lent: Fényes A

Kikiáltási ár: 15 000 000 Ft
Starting price: 60 000 EUR

FELTEHETŐLEG KIÁLLÍTVA:

- Fényes Adolf újabb festményeinek és rajzainak kiállítása. Ernst Múzeum, Budapest, 1912.

Edouard MANET: Csendélet gyümölcsökkel és üvegekkel, 1866 körül, National Gallery of Art, Washington D.C.

FÉNYES Adolf: A torta, 1912. magántulajdon

FÉNYES Adolf: Mákoskalács, 1910. Magyar Nemzeti Galéria

FÉNYES CSENDÉLETCIKLUSA

Bár a *Vasárnap délután* csak feltételezhetően szerepelt Fényes Adolf 1912-es gyűjteményes kiállításán, a képen ábrázolt motívumok leltárba vétele egyértelműen bizonyítja: az Ernst Múzeumban megrendezett kiállítás „húzódarabjainak” számító csendéletciklus egy eddig ismeretlen darabjával állunk szemben. Fényes 1910 és 1912 között festett négy legismertebb csendéletének több jellegzetes motívuma is feltűnik a vizsgált képen. A háttérben látható *Utolsó ítélet* ábrázolás az 1910-ben készült *Csendéletről*, a pohár és ezüsttálca a *Mákoskalácsról* (1910), a talpas kínáló a *Kugler-süteményekről* (1910), az üveg pohár és az ezüsttálca pedig az 1912-ben készült *Torta* című alkotásról lehet ismerős.

Ezek az 1910 körül készült csendéletek nemcsak a festő, de egyben a magyar művészet 1900 és 1919 közötti időszakának legfontosabb alkotásai közé tartoznak. Jelentőségüket, és nem utolsó sorban népszerűségüket mi sem jelzi jobban, minthogy a kor legkiemelkedőbb gyűjteményeiben szerepeltek. Fényes csendéletei megtalálhatóak voltak többek között Ernst Lajos, Hatvany Ferenc, Kohner Adolf, Nemes Marcell gyűjteményeiben, sok esetben olyan nemzetközi jelentőségű művészek alkotásai mellett, mint például Paul Cézanne, Pierre Bonnard, vagy éppen Georges Braque.

VÁLTOZÓ SZEMPONTOK

Érdemes megvizsgálni Fényes csendéletciklusának geneziséjét is. Az 1900-as évek elején a magyar művészet elvesztette irodalmias alapvetését és a képzőművészeti kérdések egyre inkább a stílusproblémák felé tolódtak. Mindez nem hagyta érintetlenül Fényes művészetét sem, aki a MIÉNK rendes tagjaként testközelből figyelhette a Nyolcak 1909-es korszakalkotó kiállítását, valamint a tárlatot kísérő éles vitákat. A fejlemények Fényest is továbblépésre ösztönözték, ezért 1909 körül hátat fordított régi vonzalmának a szegény emberek sorozatának, s a „dekoratív szép” fogalmának adekvát művészi megvalósításába fogott.

Inspirációit nemcsak a hangos hazai művészeti viták tanulságaiból merítette, hanem 1910-es olaszországi, illetve francia tanulmányútjáról is bőséges tapasztalattal tért haza. Stílusában már ekkor a változás jegyei tapasztalhatók. Manet spanyol korszakának tüzes koloritja, illetve Gauguin és Cézanne posztimpreszionizmusát idéző tiszta festői felfogás köszön vissza utazási emlékeit megörökítő képein.

Henri MATTISE: Aranyhalak, 1921–1922. magántulajdon

A REALIZMUSBÓL A DEKORATIVITÁS FELÉ

Az asztali kellékek – háttérbe szorítva a realista stílusjegyeket – egyértelműen dekoratív elemekként kapnak szerepet Fényes 1910 körül készült csendéletein. Akárcsak a Csók életművének egyik sarokkövének számító *Tulipános ládáján* (1910), itt is tisztán festői elemekként funkcionálnak a motívumok. „A régi munkáival szemben határozottan az anyag érdekli a legerősebben. Csendéletei érdekesen mutatják, hogy miképpen dolgozta fel magában Cézanne hatásait. Az anyagot keresi; annak szilárdságát vagy lágyágát, pórusaiból kiáramló melegét majdnem erotikus túlzással érzékelteti. ... Mindezt nem a részletek izzadtságzagú aprólékos elmondásával, hanem

a kép egységes hangulatának kitapintásával és rendkívül finom ízléssel, mértékletességgel való harmonizálással éri el.” – írja az 1912-es kiállítása kapcsán Bálint Aladár.

Növekvő igény a dekorativitásra és fokozott eltávolodás a realista festészetet vonulatától. E program megvalósításának ideális módját jelenti a csendélet műfaja Fényes számára. A kép „kiüresítésének” apró lépései óvatosságról árulkodnak, azonban a következetesség egyértelmű belső igényt tükröz: a beszédes részletek és jelenetek kikoptatását, hogy azok helyüket átadják a tiszta festőiségnek.

Kaszás Gábor

Michelangelo Merisi da CARAVAGGIO: Csendélet palackkal, kenyérrrel és gyümölcsökkel, 1600 körül, Galleria Lorenzelli, Bergamo

